

دایرة المعارف بازی‌های دیکته‌نویسی

آموزش
بازی
زندگی

نویسنده: اسماعیل جمالی

اسماعیل جمالی

نشرندای سینا
تهران-۱۳۹۵

سرشناسه: جمالی، اسماعیل، ۱۳۳۹ -

عنوان و نام پدیدآور: دایرةالمعارف بازی‌های دیکته‌نویسی / مؤلف اسماعیل جمالی؛
تصویرگر و طراح جلد: لوا جمالی؛ ویراستاری، آماده‌سازی و بازبینی: ندا مشیریان،
مشخصات نشر: تهران: ندای سینا، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۵۶۰ صص، مصور، جلدول.

شابک: ۷-۰۰۰-۸۳۸۴-۰۰-۹۷۸-۶۰۰

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

موضوع: فارسی - رسم‌الخط و املا

موضوع: Persian language -- Orthography and spelling

موضوع: بازی با کلمه

موضوع: Plays on words

شناسه افزوده: جمالی، لوا، ۱۳۶۵ - تصویرگر

شناسه افزوده: مشیریان، ندا، ۱۳۵۶ - ویراستار

ردیف‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۲۸۲/ج PIR۲۷۲۷

ردیف‌بندی نیوی: ۴/۱ افلا

شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۸۴۹۰۷

نشر ندای سینا

نشانی ناشر: تهران، صندوق پستی ۱۱۵۵/۴۴۹
تلفکس: ۷۷۴۶۸۹۱۴ تلفن همراه: ۰۲۵۸۸۴۷۸۰۳
رایانامه: nedayesina_pub@yahoo.com

دایرةالمعارف بازی‌های دیکته‌نویسی

مؤلف: اسماعیل جمالی

تصویرگر و طراح جلد: لوا جمالی

ویراستاری، آماده‌سازی و بازبینی: ندا مشیریان

مدیر هنری: مریم خوش‌برش

حروف‌چینی: حامد ازگان

نوبت و تاریخ چاپ: اول - ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۷-۰۰۰-۸۳۸۴-۰۰-۹۷۸-۶۰۰

بها: ۴۵۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است. ©

Printed in Iran

فهرست

۱۳	سخن ناشر
۱۵	دیباجه
۱۷	پیشگفتار
۲۳	فصل اول: سرگرمی‌های کلامی
۲۵	مقدمه
۲۷	فعالیت اول: بازی با کلمات نوشته و تصویر
۴۳	فعالیت دوم: بازی با کلمات تصویر
۴۶	فعالیت سوم: سرگرمی در کافین‌ها
۵۰	فعالیت چهارم: بازی بیست‌سختی
۵۲	فعالیت پنجم: فعالیت‌های روزانه
۵۶	فعالیت ششم: دکلمه
۷۷	فعالیت هفتم: نمایش
۱۰۳	فعالیت هشتم: بازی حادثه
۱۰۵	فعالیت نهم: داستان‌ها
۱۰۸	فعالیت دهم: طراح سؤال یا مصاحبه‌گر شویم
۱۰۹	فصل دوم: بازی با حروف
۱۱۱	فعالیت اول: بازی با واژه‌ها
۱۱۹	فعالیت دوم: حروف پسازیم
۱۲۲	فعالیت سوم: سرگرمی با حروف
۱۲۹	فعالیت چهارم: بازی‌های با حروف
۱۴۲	فعالیت پنجم: کارگاه حروف‌شناسی
۱۴۴	فعالیت ششم: رنگ‌آمیزی
۱۵۰	فعالیت هفتم: کارگاه صفت‌های خوب
۱۵۱	فصل سوم: کلمه‌های دو حرفی
۱۵۳	فعالیت اول: بازی‌های کلامی «دو حرفی»

- ۱۵۴ فعالیت دوم: واژه‌سازی با حرف آخر کلمه‌ی قبل
- ۱۵۶ فعالیت سوم: واژه‌سازی جهت‌دار
- ۱۶۰ فعالیت چهارم: واژه‌خوانی
- ۱۶۱ فعالیت پنجم: واژه‌سازی با حرف آخر کلمه‌ی قبل (در جدول)
- ۱۶۳ فعالیت ششم: کلمه‌ی دوحرفی با تکرار یک حرف
- ۱۶۴ فعالیت هفتم: تکرارهای معنی‌دار
- ۱۶۵ فعالیت هشتم: کلمه‌های دوطرفه
- ۱۶۹ فعالیت نهم: با کلمه‌ی دوحرفی، واژه‌ی سه‌حرفی بسازیم
- ۱۷۲ فعالیت دهم: واژه‌های سه‌حرفی، با تکیه بر واژه‌های دوحرفی
- ۱۷۵ فعالیت یازدهم: با کلمه‌های دوحرفی، کلمه‌های چهارحرفی بسازیم
- ۱۷۹ فعالیت دوازدهم: با کلمه‌های دوحرفی، واژه‌های سه و چهارحرفی می‌سازیم
- ۱۸۳ فعالیت سیزدهم: اضافه کردن حرفی بین کلمات دوحرفی، برای ساختن واژه‌های سه‌حرفی
- ۱۸۵ فعالیت چهاردهم: کلمه‌های دوحرفی که به دو صورت خوانده می‌شوند
- ۱۸۶ فعالیت پانزدهم: دور حل کنیم!
- ۱۹۰ فعالیت شانزدهم: با کلمه‌ی دوحرفی، عبارات پنج‌حرفی بسازیم
- ۱۹۳ فصل چهارم: کلمه‌های پنج‌حرفی**
- ۱۹۵ فعالیت اول: بازی‌های کلامی
- ۱۹۷ فعالیت دوم: کلمه‌های هم‌وزن
- ۱۹۸ فعالیت سوم: کلمه‌های جدید با تغییر یک حرف
- ۱۹۹ فعالیت چهارم: کلمه‌های جدید هم‌وزن
- ۲۰۰ فعالیت پنجم: کلمه‌های تازه‌ی سه‌حرفی
- ۲۰۱ فعالیت ششم: کلمه‌ی جدید معنی‌دار سه‌حرفی
- ۲۰۲ فعالیت هفتم: واژه‌های تازه
- ۲۰۳ فعالیت هشتم: واژه‌های دوطرفه
- ۲۰۴ فعالیت نهم: کلمه‌های دوسویه
- ۲۰۷ فعالیت دهم: واژه‌های دوحرفی بسازیم
- ۲۰۹ فعالیت یازدهم: از کلمه‌ی سه‌حرفی، کلمه‌ی دوحرفی بسازیم
- ۲۱۱ فعالیت دوازدهم: واژه‌سازی
- ۲۱۳ فعالیت سیزدهم: کلمه‌های چهارحرفی بسازیم!
- ۲۱۵ فعالیت چهاردهم: واژه‌های چهارحرفی بسازیم!
- ۲۱۷ فعالیت پانزدهم: کلمه‌ی پنج‌حرفی بسازیم!
- ۲۱۹ فعالیت شانزدهم: واژه‌های دسته‌بندی‌شده

۲۲۱	فعالیت هفدهم: جدول حل کنیم
۲۳۵	فصل پنجم: کلمه‌های چهار حرفی
۲۳۷	فعالیت اول: بازی‌های کلمی
۲۳۹	فعالیت دوم: از کلمه‌های سه حرفی، کلمه‌ی چهار حرفی بسازیم
۲۴۳	فعالیت سوم: سیر و سیاحت در اسم‌ها
۲۴۴	فعالیت چهارم: سیر و سیاحت در شغل‌ها
۲۴۵	فعالیت پنجم: واژه‌های دوطرفه
۲۴۷	فعالیت ششم: با کلمه‌های دوحرفی، عبارتی چهار حرفی بسازیم!
۲۴۹	فعالیت هفتم: جدول
۲۷۰	فعالیت هشتم: خواندن متفاوت
۲۷۱	فعالیت نهم: شباهت در اول و آخر کلمه
۲۷۲	فعالیت دهم: شناسایی کلمات مشابه
۲۷۳	فعالیت یازدهم: در حفظ مشابه
۲۷۴	فعالیت دوازدهم: با تخیل اندک، کلمه‌ی جدید بسازیم!
۲۷۷	فصل ششم: بازی با کلمات
۲۷۹	مقدمه
۲۸۰	فعالیت اول: بازی‌های کلمی
۲۸۶	فعالیت دوم: ساخت کلمات با شرکت بون و جاب آخر
۲۹۰	فعالیت سوم: کلماتی با دو حرف مسرد در پایان
۲۹۲	فعالیت چهارم: کلماتی با حرف مشترک در شروع
۲۹۶	فعالیت پنجم: کلماتی با دو حرف مشترک در آخر
۲۹۸	فعالیت ششم: کلماتی با حروف مشترک در اول یا آخر یا در میانه
۳۰۰	فعالیت هفتم: یافتن کلمات غیر مرتبط
۳۰۲	فعالیت هشتم: پیدا کردن ارتباط بین کلمات
۳۰۴	فعالیت نهم: یافتن کلمات مشابه
۳۰۶	فعالیت دهم: کلمات عجیب، اما بامعنی
۳۰۸	فعالیت یازدهم: پاسخ به سوالات
۳۱۲	فعالیت دوازدهم: تشخیص کلمات درست
۳۱۵	فعالیت سیزدهم: شناسایی واژه‌هایی که در پایان کلمه مشترک اند
۳۱۶	فعالیت چهاردهم: شناسایی واژه‌هایی که در شروع با هم مشترک اند
۳۱۷	فعالیت پانزدهم: واژه‌هایی برای آغاز و پایان کلمه‌ها
۳۱۹	فصل هفتم: جدول‌ها

۳۲۱	مقدمه
۳۲۳	فعالیت اول: بازی‌های کلامی
۳۲۵	فعالیت دوم: جدول کلمات پنج‌حرفی
۳۲۷	فعالیت سوم: ساخت جدول با سه حرف اول
۳۲۹	فعالیت چهارم: ساخت جدول با سه حرف آخر
۳۳۱	فعالیت پنجم: جدول با ستون مشترک (۱)
۳۳۴	فعالیت ششم: جدول‌سازی با ستون مشترک (۲)
۳۳۷	فعالیت هفتم: جدول‌های چهارطرفه
۳۴۳	فعالیت هشتم: جدول‌هایی با ۳ شرح در هر ردیف
۳۴۹	فعالیت نهم: جدول‌های کلمه‌سازی
۳۵۵	فعالیت دهم: جدول‌های معروف و همیشگی
۳۵۹	فعالیت یازدهم: جدول دیکته‌نویسی
۳۶۱	فصل هفتم: شعرها
۳۶۳	مقدمه
۳۶۴	کلاغ پر
۳۶۶	چوب، چوب
۳۶۷	مصدرها
۳۶۸	نان و پنیر
۳۶۹	اندام بدن
۳۷۰	کوه کوه
۳۷۰	از همه جا
۳۷۱	تاب تاب
۳۷۱	رنگ‌ها
۳۷۲	رنگ‌های اطراف ما
۳۷۲	رنگ‌های خانوادگی
۳۷۳	طبیعت
۳۷۴	نقاشی
۳۷۵	بازی الفبایی
۳۷۷	غریبه
۳۸۱	کم و زیاد
۳۸۲	جواس پنجگانه
۳۸۴	فراوون

۳۸۶	چند و چقدر و خیلی
۳۸۷	این، آن
۳۸۸	همه به بازی
۳۸۹	شعر القبا
۳۹۵	یک، دو، سه
۳۹۶	دالی موشه
۳۹۶	از همه جا
۳۹۷	همبازی‌ها
۳۹۷	فعالیت
۳۹۸	ما
۳۹۸	بسم به بازی
۳۹۹	آن این
۳۹۹	بدن

فصل نهم: اسم شامیل

۴۰۳	مقدمه
۴۰۵	فعالیت اول: بازی تک‌گزین
۴۰۷	فعالیت دوم: بازی چنددرینه‌ای
۴۰۹	فعالیت سوم: بازی به شکل مستطیل و هشتگ
۴۱۲	فعالیت چهارم: بازی با محوریت نقش
۴۱۴	فعالیت پنجم: بازی با محوریت تعداد شروف
۴۱۶	فعالیت ششم: همه می‌گویند، یک نفر می‌نویسد
۴۱۷	فعالیت هفتم: تک‌گزین‌های ده‌تایی

فصل دهم: کار در منزل

۴۲۷	مقدمه
۴۳۰	فعالیت اول: بازی‌های کلامی
۴۳۷	فعالیت دوم: استفاده از کارتها
۴۴۴	فعالیت سوم: ثبت امور معمول روزانه
۴۴۸	فعالیت چهارم: یادداشت‌های ماندگار
۴۵۰	فعالیت پنجم: نامه‌ها و یادداشت‌ها
۴۵۲	فعالیت ششم: فضای قرائت‌خانه‌ای منزل
۴۵۳	فعالیت هفتم: به کتاب درسی می‌رویم
۴۵۸	فعالیت هشتم: بنویسید هر آنچه در دل دارید!

۴۵۹	فعالیت نهم: فعالیت کارگاهی برای شناسایی حروف
۴۶۱	فصل یازدهم: نامه‌ها و یادداشت‌ها
۴۶۳	مقدمه
۴۶۵	فعالیت اول: برای دانش‌آموزان نامه بنویسید!
۴۶۷	فعالیت دوم: نام‌نویسی دانش‌آموزان
۴۶۹	فعالیت سوم: تشویق به نوشتن یادداشت‌های مقطعی
۴۷۰	فعالیت چهارم: تشویق به نوشتن سوالات
۴۷۱	فعالیت پنجم: خلق موقعیتهایی برای استفاده از توان دانش‌آموزان
۴۷۳	فعالیت ششم: نوشتن نامه‌های فرضی
۴۷۵	فعالیت هفتم: نامه به خویشان، دوستان و آشنایان
۴۷۶	فعالیت هشتم: نامه‌های جدی
۴۷۷	فعالیت نهم: هر چه می‌خواهیم می‌نویسیم
۴۷۸	فعالیت دهم: استان‌های نیمه‌تمام
۴۸۱	فعالیت یازدهم: برای حل مسئله
۴۸۳	فعالیت دوازدهم: توالی مکتوب
۴۸۵	فصل دوازدهم: دیکته می‌نویسیم
۴۸۷	فعالیت اول: بازی‌های کلامی
۴۹۳	فعالیت دوم: نوشتن کلمات بر روی نظمین
۴۹۵	فعالیت سوم: دیکته‌نویسی در هوا
۴۹۷	فعالیت چهارم: آماده‌سازی برای دیکته‌نویسی
۵۰۱	فعالیت پنجم: انواع دیکته‌ها
۵۰۶	فعالیت ششم: تصحیح دیکته‌ها
۵۰۹	فصل سیزدهم: بازی‌ها
۵۱۱	بازی اول: بیا فکر کنیم!
۵۲۰	بازی دوم: حدس بزن!
۵۳۰	بازی سوم: پیدا کنیم!
۵۴۳	بازی چهارم: جور چین
۵۴۶	بازی پنجم: لی‌لی دیکته‌ای
۵۵۵	بازی ششم: کلمه را پیدا کن!
۵۵۸	بازی هفتم: به من بگو!
۵۶۰	سخن پایانی

سخن ناشر

گاه، چه سنگین جلوه می‌کند و گاه، چه آسان می‌شود! گاه، غیرممکن نشان می‌دهد و گاه آن‌چنان در دسترس قرار می‌گیرد که دستیابی به آن، از هر کاری راحت‌تر به نظر می‌رسد.

سخن، در مورد مطالب درسی، محتواها و مفاهیم آموزشی مدارس است. چه لحظات تلخ و چه ساعات شیرینی بود، وقتی که در حسرت یادگیری مطالب و با هدف گرفتن نمره‌ی خوب و شنیدن کلمات تشویقی از آن معلم، در کلاس درس حاضر می‌شدیم. لحظاتی که هر دقیقه آن، گاه با عمری برابری می‌کرد و گاه چنان به خوشی می‌رفت که آرزوی توقف زمان در سر می‌پروراندیم.

این احساسات متفاوت و متضاد را چرا کسی می‌شدند؟ معلم، دوستان، کتاب‌ها، کلاس، مدیر و همه‌ی عوامل مدرسه، همگی ثابت بودند؛ ولی احساس و نوازش و نوای دانش‌آموزان، متغیر بود.

شاید این احساس ناشی از دشواری و نادانگی، درس‌ها قابل فهم یا غیرقابل درک بودن مطالب، توانایی یا عدم تسلط معلم در مدیریت آموزشی، چگونگی روش‌ها، تکراری بودن روش‌های آموزشی و مطالبی از این قبیل بود.

گاه دروس چنان سخت و دشوار به نظر می‌رسید که احساس می‌شد توانایی درک آن‌ها نیست و گاه چنان شیرین که همه‌ی جان و اشتیاق به سمت آن می‌رفت.

با دیدن مجموعه‌ی «بازی‌های دیکنه‌نویسی»، آن روزهای تلخ و شیرین گذشته زنده شد و همه‌ی آن صحنه‌های دوست‌داشتنی به یاد آمد.

کتاب، با شوق خاصی ورق زده شد و آن روزگاران، با دنیایی خاطره و حسرت و لبخند و بغض، از پیش چشمان گذشت.

در خلوت احساس، این اندیشه در یاد آمد که ای کاش متخصصین فن و اساتید ارشد آموزشی، روش‌های اجرایی و بازی‌های متنوع برای همه‌ی دروس تنظیم می‌نمودند تا هم معلمین را در انتقال مفاهیم توانایی بیشتر می‌بخشیدند و هم دانش‌آموزان را با یادگیری آسان، بیشتر بر سر شوق می‌آوردند. درست، اقدام و فعالیتی که در کتاب بازی‌های دیکنه‌نویسی صورت گرفته است.

این کتاب، نزدیک به هزار بازی آموزشی را در سیزده فصل ارائه داده است تا یاری‌گر معلم، خانواده و همه‌ی دست‌اندرکاران تربیتی در امر مهم یادگیری باشد و همه دست‌درست هم، به‌سوی این هدف مقدس پیش روند. با توجه به دقت و حساسیت‌های ویژه‌ای که در چاپ و انتشار این کتاب به عمل آمده، این انتشارات خود را در

اجر معنوی اثر شریک و سهیم می‌داند.

امید است که این مجموعه، مورد استفاده‌ی همه‌ی دست‌اندرکاران و مسئولین مرتبط با این مبحث قرار گیرد و در انتقال مفاهیم آموزشی در زمینه‌ی دیکته‌نویسی (که شاید زیربنای همه‌ی یادگیری‌ها به حساب آید) یاریگر ایشان باشد.

خوشحال خواهیم شد که مسئولین، اولیاء، مربیان و همه‌ی مخاطبین، نظرات صائب و راهنمایی‌های دوستانه‌ی خویش را چه پیش از کار عملی و چه پس از به دست آمدن بازخوردها، دریغ نفرمایند و به کمال محبت همه‌ی نظرات و پیشنهادها را ارسال دارند تا در چاپ‌های بعدی مورد استفاده قرار گیرد.

انتشارات ندای سینا

دیباچه

سپاس و ستایش، ایزد جهان‌آفرین را سزاست که عالم را به نهایت نظم بیاراست و مخلوقات آن را آداب ارتباط و همدلی بیاموخت، رابطهای در جهان مقدر نمود، مگر آن که قصد او از تعامل، بقا و ماندگاری مخلوقاتش باشد و تعاملی را رقم نزد، مگر آن که بر دامنه‌ی روابط بیفزاید و زندگی را معنای حقیقی بخشد. او که اختران رخشان به پرتو روشنی و یکی او تابنده‌اند و چرخ گردون به خواست او پاینده.

همچنین رود و پاس به محضر مربیان، معلمین و هدایت‌گران راستین جامعه که هستی خویش را فدای تعلیم و تربیت نسل مری می‌نمایند. آنان که گره‌گشای هر بندی و آموزنده‌ی هر پندی هستند. خدمت‌گزارانی حقیقی که گمراهان را راهنمایی نمایند و چندان را به نیک و بد آگاهانده‌اند.

با تشکر و امتنان از جناب خدای اسماعیل جمالی که سال‌های متمادی عمر خود را در راه تربیت و آموزش کودکان این مرزوبوم گذرانده و بدین عمر به این راه گذارده است. او که در سال‌های حیات، از هیچ کوششی دریغ ننموده و با تمام وجود و در نهایت توجه و تمرکز بر این راه کوشش نموده و همه گونه در راه سازگاری نونهالان و کودکان با محیط اطراف و زندگی آرام بتوانند حیات کوشیده است.

خوشبختانه چراغ پرفروغ زبان فارسی در زادگاه اصلی خود یعنی ایران، به هیچ وجه راه سکون و خاموشی در پیش نگرفته و روزبه‌روز بر روشنایی و بسط دامنه و گنجینه‌ی آن افزوده شده است. زبان فارسی در تمام دوران تاریخ، علی‌رغم تلخ‌کامی‌ها و شکست‌ها و پیروزی‌ها، همان صلابت و جلالت خود را حفظ نموده و به عنوان یک زبان پویا و خلاق، در سطح جهان شناخته می‌شود.

زبان، وسیله‌ی اندیشیدن است. زبان، برای رفع نیاز اجتماعی است و در ابتدا امر است و مرحله‌ی مقدماتی ادبیات است. زبان بهترین و مهم‌ترین وسیله‌ی ارتباط در اجتماعات بشری است و کیدی است برای تکلم و خواندن و ارتباط و نوشتن. وقتی که جنبه‌ی زیبایی کلام در سطح متعالی مطرح می‌شود، در اینجا دیگر فقط زبان نیست که کار می‌کند و ارتباط می‌جوید، آن شیوه‌ی زیبای کلام است! هنر است! زندگی است! عرصه‌ی برای عشق ورزیدن و همدلی است! مجرای برای پویایی و خلاقیت است! هشداری برای اندیشیدن و بهت‌بودن است!

زبان، در درجه‌ی اول ابزاری علمی است و با همین دید نیز باید آموخته شود که گونه‌های متفاوتی دارد و عبارت‌اند از: گونه‌ی نوشتاری، گفتاری، لهجه‌ها، گویش‌های مختلف و ...

زبان دیگری به نام زبان معیار وجود دارد که در روزنامه‌ها، مجلات، نشریات، تألیفات، کتاب‌های درسی و روابط رسمی به کار می‌رود. زبان معیار، به تدریج و به مرور زمان به وجود می‌آید. جوامعی که سابقه‌ی فرهنگی طولانی دارند و نیز دارای آثار متعدد ادبی مکتوب هستند، از این زبان معیار برخوردارند و در آن غنی هستند و به اعتبار همین آثار و سابقه‌ی فرهنگی است که زبان را دارای اعتبار و ارزش می‌دانند و آن را ارج می‌نهند.

علی‌رغم این که کشور ما بارها موردتهاجم قرار گرفته، اما باز غنای خود را حفظ نموده و همچنان افتخار این

مرزوبوم، به فرهنگ و زبانش است.

به گفته‌ی بزرگی در مورد غنای این زبان، ثروت هر زبان، بسته به وسعت فکر و احساسی است که آن زبان در دامن خود پرورانده است. زبان فارسی، زبانی است که در ارتفاع تا عرش مولوی بالا رفته و در زیبایی بهشت سحرانگیز، سخن حافظ را خلق کرده است.

اما زبان نوشتاری، بهترین خط ارتباطی گذشته با آیندگان است و حفظ زبان معیار، توسط نوشتن انجام می‌گیرد تا جایی که آموزش زبان از حیث گفتار و نوشتار در برنامه درسی مدارس گنجانده می‌شود و تمامی کوشش‌ها بر انتقال و تفهیم آن صرف می‌گردد و در اینجا است که دیکته‌نویسی و تسلط بر علم و هنر نوشتن، جایگاه ویژه‌ای برای خود می‌یابد.

نوشتن، فعالیت ذهنی بسیار پیچیده‌ای است که به‌مراتب از خواندن فراتر و دشوارتر است. پس نه تنها نوشتن تابعی از خواندن نیست، بلکه باید گفت خواندن یکی از فواید دروس نوشتنی است که خود حاصل تفکر است.

معلم عزیز تمام سعی و تلاش خود را صرف انتقال مفاهیم، آموزش، یادگیری، نوشتن و خواندن حروف، کلمات و جمله‌ها می‌نماید تا کودک از همان سال‌های اولیه‌ی مدرسه، درست نوشتن و درست خواندن را بیاموزد و انتقال جملات و کلمات فارسی با صحت و کامل انجام پذیرد.

معلمین عزیز می‌بینند ای حضرت علی (ع) گوش فرا داشته‌اند که کودکان را معادن طلا و نقره می‌دانند و مؤلف محترم اراده کرده که از این معادن انسانی در سال‌های اولیه‌ی بالندگی، استعدادهایی چون طلا و نقره را استخراج نمایند و آن‌ها را در دسترس جامعه‌ی بشری به‌کار گیرند.

وظیفه‌ی معلمین است که به‌عنوان اعضای تخصص و مبتکر، به این مهم دمساز گردند و از امکانات موجود در این راستا بهره‌جویند.

چه نیکوست که خدمت‌گزارانی دیگر با ارائه‌ی کتاب، طرح‌ها، کتاب‌ها و سایر خدمات، ایشان را همراهی و مساعدت می‌نمایند و در نهایت، غنای دیگر بر ثروت و غنای این زبان و فکر می‌افزایند.

فهیمة تقی‌زاده انصاری

پیش‌گفتار

پاک‌ترین احساسات ما، تقدیم می‌شود به حضور خداوندی که بخشنده است و راهنما. او که حیات می‌دهد، راه می‌نماید و اسباب خدمت را فراهم می‌آورد. به او که با انجام خدمت صادقانه از سوی هر فرد، حیات او را معنا می‌دهد و زندگانی‌اش را آب و رنگ بودن می‌باشد.

همچنین محبت بی‌درخ و لطف خالصانه‌ی دوستانی را پاس می‌داریم که هر گذرنده‌ای را در مسیر خدمت تا توفیق و دست‌یابی به هدف اصلی‌اش که خدمت خالصانه است، صمیمانه همراهی می‌کنند؛ تا جایی که آن رهگذر تکیه‌زده بر لطف خداوندگار و حمایت دوستان صادق، مفهوم حقیقی خادم را در حق خود، لایق و مصداق یابد.

این‌گونه است که این مجموعه حاصل پروردگار و بیوستگی مساعدت یاران صمیمی و همدل، آماده‌ی تقدیم شده است که مراتب عبودیت به حضور خداوندگار و جوانب تشکر به محضر دوستان و همراهان به‌جا آورده می‌شود. از عمیق‌ترین احساساتی که پیشه‌شادان آن بوده و هستیم، دل‌آشوبه و نگرانی والدین از آینده‌ی فرزندان‌شان است و همیشه در این اندیشه سیر می‌کنیم تا شاید راه یا راه‌هایی یافت شود که بتوان به کمک آن‌ها، والدین را به آینده‌ی نور چشمان و آنان که امیدهای سرجام محبت می‌شوند، امیدوار و مطمئن ساخت.

با این اندیشه و با این احساس، با شیوه‌های مختلف و به راه‌های متفاوت، پای در راه نهاده شد و قدم به حرکت آمد؛ اندیشه در فضای بیکران چاره‌جویی پرواز آغاز کرد. ثبت دستاوردها از تحقیقات و پژوهش‌ها دمساز گردید. حاصل آن شد که موضوعات و بحث‌های مختلفی برای این منظور یعنی به حداقل رساندن دلواپسی‌های والدین و کمک به ایشان برای تضمین آینده‌ی آن‌ها به میان آمد و دریافت شد که به چه میزان، جای کار و فعالیت در این زمینه وجود دارد.

پس پرشتاب و بی‌سکون، قدم‌های اساسی یکی بعد از دیگری برداشته شد یا می‌شد که برداشته شود؛ موضوعات تفکیک شدند، برای هر موضوع روش‌هایی ارائه و سپس کار آماده‌ی بعدی در مصلحت چنین دیده شد که این دستاوردها به‌مرور در اختیار مخاطبین قرار داده شود.

مجموعه‌ی حاضر، یکی از همان فعالیت‌هاست. هرچند که پیش‌ازاین متخصصین و استادان این رشته، راه‌های اساسی و روش‌های متین و دقیقی را در این زمینه ارائه داده‌اند؛ اما از آنجاکه با گذر زمان و با بسط دامنه‌ی دید و نیاز، امور آموزشی نیز نیازمند تحول و دگرگونی است، لازم دیده شد که در این راه اقدامات تازه‌ای صورت گیرد، شاید که کمک و مساعدتی باشد برای حل چنین مشکلی که گاه موجبات نگرانی فراوان خانواده‌ها و معلمان را فراهم می‌آورد.

این کتاب، حاصل سال‌ها کار عملی با دانش‌آموزانی است که در مقاطع مختلف تحصیلی در زمینه‌ی دیکته‌نویسی با مشکل روبرو بوده‌اند. اکثر روش‌های ارائه‌شده در این کتاب، در میدان عمل، به تجربه و ارزیابی درآمده‌اند.

شاید سخنی به‌گراف نباشد اگر گفته شود درست‌خوانی متون و درست نوشتن کلمات و جملات، زیربنای همه‌ی یادگیری‌ها و مبنای همه‌ی دانستنی‌هاست. چراکه تا متون، درست و واضح و قابل فهم خوانده نشوند و به درک و یادگیری نرسند و تا قواعد نگارش موردتوجه واقع نشوند و عبارات به نحو درست روی کاغذ نیایند و تا بر درست‌نوشتن واژه‌ها و متن‌ها تسلط به وجود نیاید، تحقیق و پژوهش معنا نمی‌پذیرد.

شاید گاه شوق و اشتیاقی پدید آید و دانش‌آموز یا هر فرد دیگر را میل تحقیق در سر آورد، اما چون عدم تسلط بر نحوه‌ی درست‌خواندن و درست‌نوشتن به‌عنوان یک عامل بازدارنده‌ی جدی و بزرگ، پیش روی شخص قرار می‌گیرد، اشتیاق به خاموشی می‌رود و تحقیق و استعداد و توانایی و میل و رغبت، خاک فراموشی می‌گیرند.

بی‌جهت نیست دلوپسی‌های والدین وقتی که مشاهده می‌کنند فرزندانشان در این زمینه با مشکلاتی مواجه هستند، با احساسی عمیق و با دل‌آشوبه‌ای خاص به هر نحو ممکن تلاش می‌کنند تا نقیصه را برطرف نمایند و بر حل آن فائق آیند. هرچند که در بیشتر زمان‌ها و در اکثر اقدامات، اغلب راه را به‌اشتباه می‌روند و تحت تأثیر احساسات عاطفی شدید و عدم انطباق آرزوها و تخیلات با واقعیت‌های موجود، واکنش‌هایی هیجانی و فاقد اثر از خود بروز می‌دهند و با وعده‌های وسوسه‌انگیز یا تهدیدات مخرب و ویرانگر یا با اعمال جریمه‌ها و تنبیه‌ها و انواع محرومیت‌ها، نوک پیکان اقدامات و حملات را متوجه دانش‌آموز می‌سازند، ولی همه‌ی این‌ها بیان‌گر آن است که از عمق مابرا مطلع هستند. از این نارسایی در رنج‌اند.

حتی اگر مشاهده شود دانش‌آموزی که در سایر دروس با موفقیت‌هایی روبه‌روست، اما در درست‌خوانی متون و درست نوشتن عبارات مسکلاهی مواجه است؛ همه‌ی ذوق تسلط بر سایر دروس از بین می‌رود و اختلالات دیکته‌نویسی به‌عنوان یک موضوع آزاردهنده، به آرامش و آسایش خانواده تنیده می‌شود.

این مجموعه سعی دارد روش‌هایی را به شما معرفی کند تا با استفاده و بهره‌گیری از آن‌ها، بتوان دانش‌آموز را با آرامش و به‌تدریج، فائق از همه‌ی این فشار روحی و روانی، با حداقل حساسیت‌ها، جدا از بحث درس و مدرسه و در قالب بازی و سرگرمی، به نگارش و درست نوشتن تشویق، ترغیب و وادار کرد.

البته تردیدی نیست که اگر خوب دقت کنیم، موقعیت‌ها و فرصت‌های فراوانی پیش روی ماست که از همه‌ی آن‌ها به‌عنوان فرصت‌های آموزشی می‌توانیم استفاده کنیم؛ بهره‌مندی از همه‌ی این فرصت‌هایی که به‌طور طبیعی در زندگی همه‌ی ما وجود دارند. تنها کافی است اندکی هوشیاری را چاشنی آن سازیم تا آن فرصت‌ها به موقعیت‌هایی آموزشی تبدیل شوند.

به مثال‌های زیر توجه فرمایید:

← مثال ۱:

فرزند به همراه والدین به خیابان می‌رود. (برای مدت کوتاه)

مادر به فرزند می‌گوید: «امروز می‌خوام با همدیگه به بازی انجام بدیم».

فرزند: «چه بازی؟»

مادر: «از این لحظه که از منزل خارج می‌شیم؛ هم شما، هم من، هر دو به تابلوهای توی خیابون از مغازه‌ها و اداره‌ها و بانک‌ها توجه کنیم و به ذهن بسپاریم. وقتی به خونه اومدیم اون‌ها رو روی کاغذ بنویسیم، ببینیم چه کسی تعداد بیشتری را می‌نویسه. البته می‌تونی قلم و کاغذ با خودت بیاری و تابلوها رو یادداشت کنی ولی توی خونه باید از حفظ بنویسی».

← مثال ۲:

مادر درحالی که به امور معمول منزل مشغول است، با فرزند خود به بازی مشغول می‌شود.

مادر: «عزیزم بیا بازی کنیم!»

فرزند: «آمادام، اما چه بازی؟»

مادر:

«بیا نقطه‌های وسایلی رو که دور و برمون هستند بشماریم؛ ببینیم کدام وسایل بیشتر و کدام یک کمتر نقطه

دارن!»

«بیا تعداد حروف کلمه‌هایی رو که می‌شناسیم بشماریم!»

«بیا قلم و کاغذ برداریم، کلمه‌هایی رو که برامون جالبه یادداشت کنیم!»

و ...

← مثال ۳:

پدر: «فرزندم! بیا با هم به داستان بنویسیم!»

«بیا تلاش کنیم! شاید داستان به نفع داستان بگیریم و داستان بنویسیم!»

«گاهی من می‌گویم، شما یادداشت کنید!»

«گاهی شما بگو، من می‌نویسم!»

← مثال ۴:

مادر: «عزیزم! به پدرت سفارش کردم که بخوره و با خودش بیاره. می‌ترسم فراموشش بشه. بیا چیزی که

می‌گم رو بنویس و توی جیب لباس پدرت بنار تا یادش بمونه!»

← مثال ۵:

«عزیزم! بیا با همدیگه دفتر درست کنیم. دفتری که آروم‌آروم تکمیل بشه و ... جنر، ربار و عالی و خاطره‌ساز

از آب دربیاد!»

«دفتری از بازی‌هایی که بلدیم!»

«دفتری از بازی‌هایی که خودمون می‌سازیم!»

«دفتری از داستان‌هایی که خودمون اون‌ها رو خلق می‌کنیم!»

«دفتری از اسم‌های دوستان و آدرس و شماره تلفن و توضیحاتی درباره‌ی اونا که وقتی بزرگ می‌شی به

یادشون بیاری و همانش برات بشه خاطره!»

و ...